

**ВІДОМОСТІ ПРО ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ
СКОЛІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ**

УДК 658

Мирон Вачевський, доктор педагогічних наук, професор кафедри менеджменту і адміністрування
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

**ВІДОМОСТІ ПРО ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ
СКОЛІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ**

*У статті досліджуються відомості про лісове господарство та характеристика території
Сколівського регіону лісорослинних умов.*

Ключові слова: лісове господарство, Сколівський регіон, маркетинг, промисловий маркетинг, ліс.
Табл. 4. Літ. 15.

Мирон Вачевский, доктор педагогических наук, профессор
кафедры менеджмента и администрирования
Дрогобычского государственного педагогического университета имени Ивана Франко

**СВЕДЕНИЯ О ЛЕСНОМ ХОЗЯЙСТВЕ И ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРРИТОРИИ
СКОЛЕВСКОГО РЕГИОНА ЛЕСОРАСТИТЕЛЬНЫХ УСЛОВИЯХ**

*В статье исследуются сведения о лесном хозяйстве и характеристика территории
Сколевского региона лесорастительных условий.*

Ключевые слова: лесное хозяйство, Сколевский регион, маркетинг, промышленный маркетинг, лес.

**Myron Vachevsky, Dr. Sc. (Pedagogic), Professor of Management and Administration Department
Drohobych State Pedagogical University by Ivan Franko**

**INFORMATION ABOUT FORESTRY AND DESCRIPTION OF THE TERRITORY AND
VEGETATION CONDITIONS OF SKOLE REGION**

*In the article we investigate the information about forestry and description of the territory and vegetation
conditions of Skole region.*

Keywords: forestry, Skole region, marketing, industrial marketing, forest.

Актуальність проблеми. Розкриваючи дане питання, відзначимо, що за оцінками експертів ООН, у наші дні господарською діяльністю перетворено (різною мірою) приблизно 85% суші. Щороку при будівництві і інших роботах люди переміщують більше 4 тис. км³ породи, вилучають з надр понад 100 млрд т руди, спалюють приблизно 7 млрд т умовного палива, виплавляють приблизно 800 млн т металу, скидають у Світовий океан 600 млрд т промислових відходів і 1,5 млн т нафти, розсівають на полях 500 млн т добрив і 4 млн т отрутохімікатів, викидають в атмосферу велику кількість різних шкідливих речовин. Безперечно, все це призводить до руйнування природних систем, їх взаємозв'язків, до глибоких змін середовища, де живе людина [9].

Аналіз останніх публікацій. Проблеми розвитку лісового господарства в Карпатському регіоні та його вивчення у ВНЗ присвячено значну кількість робіт авторами: В.І. Вишенський [1], М.В. Вачевський [2], С.А. Генсірук [3], М.А. Голубець [4], А.М. Дейнека, Л.І. Мілкана, В.П. Приндак [5], Ф.Д. Заставний [6], І.Ф. Калущкий [7], К.А. Малиновський [9], І.М. Синякевич [12; 13],

С. Стойко, В. Сушняк, Г. Савка [14], О.І. Фурдичко [15] та ін. Більшість публікацій досліджують проблеми організації лісового виробництва, проблеми екологічної безпеки і сталого розвитку лісового господарства, не вдаючись до підготовки маркетингологів у сфері промислового маркетингу освіти та формування у них професійних компетенцій.

Метою статті є вироблення нової методики навчання та формування у майбутніх маркетингологів педагогів високого рівня професійних компетенцій у галузі промислового маркетингу лісового господарства.

Виклад основного матеріалу. Розкриваючи дане питання, відзначимо, що у середині XVIII ст. чисельність населення планети досягала 500 млн людей. У 1830 р. ця цифра подвоїлася і до 1930 р, тобто за 100 років виросла в 4 рази, а ще через 50 років – у 8 разів. Тепер на Землі живе більше 6 млрд людей і щодня кількість людей зростає на 200 тисяч. Зростання чисельності населення, його потреб супроводжується інтенсивною експлуатацією природних ресурсів, зокрема лісових.

За оцінками експертів ООН, у наші дні господарською діяльністю перетворено (різною

мірою) приблизно 85% суші. Щороку при будівництві і інших роботах люди переміщують більше 4 тис. км³ породи, вилучають з надр понад 100 млрд т руди, спалюють приблизно 7 млрд т умовного палива, виплавляють приблизно 800 млн т металу, скидають у Світовий океан 600 млрд т промислових відходів і 1,5 млн т нафти, розсівають на полях 500 млн т добрив і 4 млн т отрутохімікатів, викидають в атмосферу велику кількість різних шкідливих речовин. Безперечно, все це призводить до руйнування природних систем, їх взаємозв'язків, до глибоких змін середовища, де живе людина.

Ліси також зазнали значних змін. У доісторичні часи ліси займали більше 70% площі суші, а тепер – менше 30%. У наш час серед європейських країн найбільше покритої лісом площі мають: Фінляндія – 74%, Швеція – 58%, Росія – 44%, Словаччина – 39%, Білорусія – 35%. Україна має 15% і входить у десятку найменш лісистих країн Європи.

У світі на одну людину припадає 0,7 га лісу і 76 м³ дерева, а українці мають 0,2 га і 24 м дерев. Менше в Європі має тільки Молдова – 0,07 га і 6м³.

Ліс виконує три функції: споживну, захисну та соціальну. На початку ХХ ст. з деревини виробляли 2,0–2,5 тис. різних виробів, у середині століття – 4,5–5,0 тис., а зараз деревина служить сировиною більш ніж 20 тис. виробів. Щороку в світі заготівля деревини перевищує 3 млрд м³, а після 2000 року вона збільшилась і досягає 4–4,5 млрд м³, що значно перевищує річний приріст, який становить 1,8 млрд м³. Загалом площа лісів щороку зменшується на 10–20 млн га (від 10 до 40 га за 1 хвилину), збіднюється їх природний склад [10].

Ліс – це складний територіальний природний комплекс, що складається з дерев та компонентів рослинного, тваринного й іншого походження, біологічно пов'язаних з середовищем і таких, що мають взаємний вплив [12].

Значимо, що лісистість України значно коливається. Це залежить від природнокліматичних зон: Полісся – 32,1%, Лісостеп – 11,4%. Степ – 3,2%, Карпати – 45,2%, Гірський Крим – 32%, її нерівномірність більш очевидна, якщо розглянути області табл. 1. Науковці на основі економічних та природничих міркувань (потреби в деревині, захисна роль лісів) вважають, що оптимальна лісистість України повинна становити 20–25%, в тому числі Карпати більше – 50%, Степ – 6,7%, Полісся – 40%, Лісостеп – 16–20%. Резервом збільшення лісистості є непридатні та малопридатні для сільськогосподарського використання площі [5].

Ліси України дуже різноманітні за своїм складом, віком, походженням навіть у межах одного лісництва. В Україні є цілий ряд лісоутворювальних шпилькових і листяних порід, серед яких сосна, ялина (смерека), ялиця, дуб, бук, граб, клен, явір, береза, вільха і інші [15].

Основні площі соснових лісів утворює сосна звичайна. Росте вона на всій території України, в кращих умовах досягає висоти 30–35 м, живе 300–350 років. Великі площі соснових лісів є на Поліссі. На півдні вона росте на високих берегах Сіверського Дінця, Дніпра, Псла, Ворскли. Сосна краще росте біля річкових долин, на сухих та дуже сухих слабопідзолистих піщаних та супіщаних ґрунтах.

У Криму сосна росте на висоті 650–1360 м у вигляді групи дерев або поодиноких дерев. У віці 170 років її висота становить 33 м і діаметр 55 см. Сосна швидко росте у віці 60–80 років.

У Карпатах сосна зустрічається у вигляді невеликих ділянок. Основні соснові ліси Карпат знаходяться в Івано-Франківській області, а також у Закарпатті.

Ялинові, смерекові та модринові ліси України зосереджені в Карпатах (98% площ) на висоті від 800–900 до 1670 м над рівнем моря. На висоті 900–1000 м. дерева найвищі, приблизно 50 м, і в діаметрі – до 150 см. Ялина вибаглива до ґрунту, чутлива до повітряної та ґрунтової посухи, потребує рівномірного зволоження, невибаглива до світла і довгі роки може рости під наметом материнського насадження.

Лісові масиви Карпатського регіону нами вибрано в якості прикладу як навчального матеріалу Сколівський лісгоспзаг – Коростівське та Підгородецьке лісництва, які мають потужні лісові угіддя, різноманітні за своїм складом і видом ліси і вирощують різні породи лісу для його насадження в різних угіддях та територіях регіону [14].

Третє місце за площею серед лісів України займає ялиця біла. Росте майже тільки в Карпатах і займає площу приблизно 80 тис. га. Росте на висоті 600–1300 м над рівнем моря і займає місця вологі, захищені від посушливих повітряних течій з найменшими амплітудами вологості і температури повітря та багатими ґрунтами, чистих деревостанів не утворює, дерева мають висоту понад 50 з діаметром до 200 см.

В лісовому господарстві, як правило, функцією управління маркетингом займаються лісники на яких покладаються всі види маркетингової діяльності, вирощування лісу, його ж догляд, прийняття рішення про доцільність рубки лісових масивів, тріловка лісу на лісові склади,

**ВІДОМОСТІ ПРО ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ
СКОЛІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ**

завантаження на лісовози та відправка на залізничні платформи або на лісопереробні підприємства, які здійснюють продаж, рекламу, напівфабрикатів та готової продукції із лісоматеріалів. Лісничі, як управлінці, відповідають за вихід на певні територіальні ринки і забезпечення товарних груп, а загальне керівництво маркетингом провадить заступник керівника лісгоспагу. Усі вони виконують певні обов'язки стосовно маркетингової діяльності, тобто займаються плануванням, ціноутворенням, розподілом, просуванням товару на ринку, комунікацією ринку, рекламою, виробництвом тощо.

Розкриваючи назване питання, насамперед слід відзначити: функції управління маркетингом, як процес суспільної праці – це процес діяльності (впливу) людей на предмети і сили природи та пристосування їх до задоволення потреб, що виникають у людському суспільстві [14].

Останнім часом наша країна знаходиться на шляху ринкової економіки, і це не могло не відбитися на роботі всіх підприємств країни, в тому числі і підприємство “Коростівський та Підгородецький лісгоспи”, які вибрані нами в процесі підготовки даного розділу та його опису.

Коростівське та Підгородецьке лісництва розташовані в південній частині Львівської області на території Сколівського і Стрийського адміністративних районів. Контора лісгоспу розташована в райцентрі м. Сколе в 110 км від обласного центру і в 1 км від залізничної станції.

Організація території, обсяг і характер виконаних лісовпорядних робіт.

Підгородецьке та Коростівське лісництва були організовані до 1939 року ліси, які входять в склад державного лісового фонду, знаходились в приватному володінні. В процесі дослідження даної

Таблиця 1.

Розміщення лісів серед регіонів України

№ з/п	Регіон	Лісопокрита площа, тис. га.	Лісистість В %	Середній запас лісу на 1 га.	Середньорічний приріст, млн. м ³
	Україна в цілому	8441,0	14,3	171	24
1	Крим	272,3	10,1	130	0,4
2	Вінницька обл.	304,1	11,5	144	0,7
3	Волинська обл.	591,6	30,4	134	1,4
4	Дніпропетровська обл.	102,4	3,6	72	0,2
5	Донецька обл.	128,1	4,8	113	0,3
6	Житомирська обл.	920,6	31,3	190	2,6
7	Закарпатська обл.	603,6	50	276	2,5
8	Запорізька обл.	36,2	1,3	48	0,1
9	Івано-Франківська обл.	555,2	40,7	216	2,4
10	Київська обл.	550,5	19,4	184	1,9
11	Кіровоградська обл.	110,6	4,5	136	0,2
12	Луганська обл.	234,4	8,8	101	0,5
13	Львівська обл.	681	28	189	1,9
14	Миколаївська обл.	46,5	1,9	56	0,1
15	Одеська обл.	136,2	4,1	104	0,2
16	Полтавська обл.	211,4	7,5	142	0,5
17	Рівненська обл.	719,1	36,2	116	2,0
18	Сумська обл.	387,3	16,3	221	1,1
19	Тернопільська обл.	177,6	12,9	138	0,6
20	Харківська обл.	355,3	10,7	148	1,0
21	Хмельницька обл.	239	11,9	150	0,7
22	Херсонська обл.	89,0	3,1	85	0,2
23	Черкаська обл.	282,3	13,8	164	0,8
24	Чернівецька обл.	228,6	28,8	234	0,8
25	Чернігівська обл.	578,6	19,2	177	1,5

**ВІДОМОСТІ ПРО ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ
СКОЛІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЛІСОРΟΣЛИННИХ УМОВ**

теми, матеріали проведення лісового господарства в цих лісах до 1939 року не виявлено.

Перше лісовпорядкування, матеріали якого збереглися, було проведено в 1950 – 1951 роках по першому розряду.

Наступні лісовпорядні роботи проводилися в 1960, 1969, 1974 і 1985 роках. В архівах збереглися такі матеріали цих робіт: планшети, плани лісонасаджень, схеми, таксаційні описи і проектувальні роботи.

Попереднє лісовпорядкування було проведено в 1994 році Львівською експедицією. Роботи проводились відповідно до вимог Лісовпорядної інструкції 1986 року по 1 розряду [3].

Нинішнє лісовпорядкування проведено у відповідності з вимогами діючої лісовпорядної інструкції 1986 року, рішенням першої лісовпорядної наради національного природного парку “Сколівські Бескеди” Львівської області і технічні наради за підсумками робіт.

Картографічною (геодезичною) основою для виготовлення лісовпорядних планшетів стали топографічні карти масштабу 1:10 000 та геодезичний журнал окружної межі.

Для таксації дерево станів використовувались спектрональні аерознімки масштабу 1: 12 000, середньої якості, зальоту 1990 року.

Природно-кліматичні умови. Згідно лісорослинному районуванню територія лісгоспу відноситься до Центральноєвропейської провінції Європейської зони широколистяних лісів. В Центральноєвропейській провінції виділено дві під провінції: Балтійська і Східно Карпатська гірська.

Вся територія лісгоспу знаходиться в Східно Карпатській гірській під провінції, в межах якої ліси лісгоспу віднесені до лісорослинних районів грабово-дубових лісів Прикарпаття (урочище “Стрийська дача”) та ялиново-буково-ялицевих лісів (гірська частина лісгоспу в Сколівському районі, Підгородецьке лісництво).

Таблиця 2.

Адміністративно-організаційна структура та загальна площа

Найменування лісництва	Місцезнаходження контор	Адміністративний район	Загальна площа, га
Райлівське	с. Райлів	Стрийський	2080
Разом по району		Стрийський	2080
Корчинське	с. Корчин	Сколівський	3513
Коростівське	с. Коростів	Сколівський	4931
Підгородецьке	с. Підгородці	Сколівський	2448
Разом по району		Сколівський	10892
Всього по лісгоспу	м. Сколе		12 972

Таблиця 3.

Основні показники проведеного лісовпорядкування

Показники	Одиниці вимірювання	1 розряд лісовпорядкування
Площа лісовпорядкування	га	12972
В тому числі з використанням аерофотознімків	га	-
Кількість кварталів	шт.	107
Площа кварталів		
- максимальна	га	242
- мінімальна	га	30
- середня	га	121
Кількість таксаційних виділів	шт.	3175
Середня площа таксаційного виділу	га	4,1
Протяжність таксаційних ходів на 1000 га	км	79,8
Закладено площадок вимірювально-перелікової таксації	шт.	573
Закладено пробних площ - усього	шт.	9
В тому числі на рубки догляду	шт.	-
Кількість планшетів	шт.	14

**ВІДОМОСТІ ПРО ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ
СКОЛІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ**

В лісовій рослинності району грабово-дубових лісів помітні сліди господарської діяльності людини. Корінними є дубові дерево стани з домішкою в складі граба, липи, клена гостролистого, вільхи чорної, осики і черешні. З похідних дерево станів найбільш розповсюджені грабняки, осичники, липняки. Походження цих дерево станів в тій чи іншій мірі пов'язане з суцільно-лісосічними рубками та незадовільним веденням господарства в минулому [4].

Район ялиново-буково-ялицевих лісів займає на території лісгоспу Підгородецьке лісництво, території, що мають назву "Соколів", "Ділок", "Зеленівське", "Присліп", які займають найбільшу площу. Основними лісоутворюючими породами тут є: ялиця, смерека, модрина, бук, ялина та граб. В складі насаджень зустрічаються: в'яз гірський, явір, осика, береза, вільха сіра. Насадження цього району характеризуються високою продуктивністю. Запас на 1 га досягає 800 кубометрів.

Оскільки територія лісгоспу розміщена в різних лісорослинних районах, для характеристики кліматичних умов приводяться багаторічні дані по двох метеостанціях:

- Стрийські (для рівнинної частини);
- Славській (для гірської частини).

Клімат району розміщення лісгоспу м'який та вологий, властивий клімату Західної Європи, який піддається деякому впливу континентального клімату глибинних районів Європейської частини континенту. Карпати розміщені на шляху циклонів, які переміщуються із заходу від Атлантичного океану до північного заходу – від Балтійського моря. Циклон літом приносить дощі та холод, а зимою – снігопади та відлиги. Рідше зі сходу приходять антициклони, які приносять теплу погоду літом і морози зимою, як показано в табл. 4.

В цілому, клімат розміщення Коростівського лісгоспу сприятливий для успішного росту та розвитку таких деревних порід: ялина, ялиця, бук,

Таблиця 4.

Кліматичні умови Сколівського лісгоспу

Найменування показників	Одиниці вимірювання	Стрийська метеостанція	Славська метеостанція
Температура повітря			
- середньорічна	градус	+7,6	+5,6
Абсолютна максимальна	градус	+33,7	+34,0
Абсолютна мінімальна	градус	-32,2	-35,0
Кількість опадів на рік	мм	214	180
Тривалість вегетаційного періоду	днів	214	180
Останні заморозки весною		25.05	01.06
Перші заморозки восени		10.10	01.09
Середня дата замерзання річок		10.12	10.12
Середня дата початку паводку		25.03	02.04
Сніговий покрив			
погужність	см	42	55
Час появи		15.09	10.09
Час сходження у лісі		15.04	25.04
Глибина промерзання ґрунту	см	39	95
Напрямок переважаючих вітрів по сезонах			
зима	румб	ПнЗ	ПнЗ
весна	румб	ПдС	ПнЗ
літо	румб	ПдЗ	ПдЗ
осінь	румб	З	ПдЗ
Середня швидкість переважаючих вітрів по сезонах			
зима	м/сек	2,9	4,1
весна	м/сек	2,6	3,4
літо	м/сек	2,2	2,5
осінь	м/сек	2,6	3,3
Відносна вологість повітря	%	61,0	74,5

ВІДОМОСТІ ПРО ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕРИТОРІЇ СКОЛІВСЬКОГО РЕГІОНУ ЛІСОРОСЛИННИХ УМОВ

клен-явір, модра, та інші. А в рівних умовах рельєфу являє собою рівнинну частину (Підгородецьке лісництво) та гірську – Корчинське, Крушельницьке, Сопітське, Урицьке лісництва) [10].

Рельєф місцевості розміщення Сколівського лісгоспу дуже неоднорідний. Згідно схеми геоморфологічного районування Карпат територія лісгоспу знаходиться в двох районах:

1. Район Дрогобицької передгірної скульптурної височини (його границі співпадають з гарницями грабово-дубових лісів).

2. Район середньовисотних моноклі кальних хребтів Сколівських Бескид (район ялиново-буково-ялицевих лісів).

У рельєфі Дрогобицької височини спостерігається сполучення широких заболочених долин, глибоко врізаних потоків з увалисто-хвилястими межиріччями. Крутизна схилів коливається в межах 3 – 5 градусів. Переважаючі висоти над рівнем моря – 300 – 400 метрів.

Район Сколівських Бескид характеризується наявністю хребтів різних висот над рівнем моря (1000 – 1200 метрів). Лише вершина гори Параски виділяється формою. Це округлий конус, який має висоту 1269 метрів над рівнем моря, Розміщена гора в західній частині Коростова. Крутизна схилів коливається в межах 15 – 35 градусів.

В Підгородецькому лісництві добрі гори Магура, Ключинна, Песій, Тисовець, Ділок – мають схили, які придатні для зимового туризму, розвитку гірськолижного спорту а літом планетуризму.

За стрімкістю схилів гірська частина лісгоспу поділяється так (5 % від загальної гірської площі):

- пологі до 11 градусів – 4,1%;
- покаті 11 – 20 градусів 22,7%;
- стрімкі 21 – 30 градусів на південних і 21 – 35 градусів на північних схилах – 60,3%;
- дуже стрімкі понад 30 градусів на південних і 35 градусів на північних схилах 12,9%.

Висновки. Обсяги використання маркетингу широкі. Вони пов'язані із ціноутворенням, складанням, упаковкою, створенням торгової марки, із збутом, управлінням торговим персоналом, кредитуванням, транспортуванням, соціальною відповідальністю, з вибором місця для розміщення торгових підприємств, з вивченням потреб, з оптовою й роздрібною торгівлею, рекламою, сервісом, дослідженнями ринку, плануванням товару, інноваційною діяльністю, політикою протекціоністською, митною, податковою, страховою, інтелектуальною власністю, освітою і наукою, зовнішньоекономічною діяльністю та іншими чинниками, залежно від виду діяльності та умов конкуренції [2].

Отже, маркетинг – це система постійного пристосування до ринку, що змінюється. Тому він має різноманітні типи, залежно від тієї конкретної ситуації, яка склалася на ринку. Причому кожний тип маркетингу передбачає використання специфічних прийомів діяльності, її стратегії і тактики. Маркетингова діяльність достатньо широка і залежить від багатьох чинників, які необхідно враховувати маркетологам при розробці відповідної маркетингової стратегії діяльності щодо можливостей підприємства.

Для ефективного управління маркетинговою діяльністю на підприємстві ВАТ “Сколівський лісгоспзаг”, було прийнято управлінське рішення впровадження відділу маркетингу на підприємстві ВАТ “Сколівський лісгоспзаг”. У цей час жодне підприємство в системі ринкових відносин не може нормально функціонувати без маркетингової служби на підприємстві. І корисність маркетингу з кожним днем все зростає. Це відбувається тому, що потреби людей, як відомо, безмежні, а ресурси підприємства обмежені. Кожний суб'єкт має свої індивідуальні потреби, задовольнити які не завжди якісно вдається.

На основі вище висвітленого, можемо стверджувати, що маркетингові знання необхідні кожному спеціалісту, випускнику навчального закладу, що в кінцевому підсумку у сфері виробництва, послуг, науки, принесе значну ефективність галузям народного господарства.

Для успішного функціонування на ринку лісопереробної промисловості та стійкості і збереження природного ландшафту Карпатських гір вважаємо за доцільне наступне:

- широко проводити заходи щодо насадження молодих лісів, які стануть повноцінними лісоматеріалами через 70 – 90 років;
- впроваджувати насадження молодих саджанців на схилах Карпат (як модрина Карпатська, бук, ясен, розширювати насадження вільхи, та інших порід деревини, що дасть в майбутньому можливість заготовки лісоматеріалів та вирубки лісів);
- насадження лісу повинно бути як регіональною програмою так і загальнодержавною стратегією збереження довкілля та розвитку лісозаготівельної і переробної галузей.

1. Вишневецький В.І. Річки і водойми України. Стан і використання. Монографія. – К., Віпол. – 2000. – 376 с.

2. Вачевський М.В. Маркетинг формування професійної компетенції. Підручник. – К.: Професіонал. – 2005. – 512 с.

3. Генсірук С.А. Ліси України. – К.: Наукова думка. – 1992. – 408 с.

4. Голубець М.А. Екосистемологія. Львів: Полі. – 2000. – 316 с.

**АНАЛІЗ ЕТАПІВ ЗАСВОЄННЯ ГРАФІЧНИХ ПОНЯТЬ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ КРЕСЛЕННЯ**

5. Дейнека А.М., Мілкіна Л.І., Приндак В.П. Ліси національного парку "Сколівські Бескиди". – Львів: Спол.м. – 2006. – 176 с.
6. Заставний Ф.Д. Географія України. Підручник. – К.: "Форум". – 2000. – 239 с.
7. Калущий І.Ф. Вітровали на північно-східному магі схиля в Українських Карпатах. – Львів. Манускрипт. – 1998. – 204 с.
8. Мадзігон В.М., Вачевський М.В., Примаченко Н.М. Основи економічних знань. Навчальний посібник для учнів 10–11, 12 класів. – К.: Педагогічна думка. – 2007. – 536 с.
9. Малиновський К.А. Рослинність високогір'я Українських Карпат. – К.: Наук. думка. – 1982. – 44 с.
10. Малик Л.О. Менеджмент організації у лісовій сфері. Навчальний посібник. – К.: Кондор. 2010. – 402 с.
11. Малик Л.О. Економічна та організація формування маркетингової туристичної індустрії в Україні. Монографія. – Дрогобич. Коло, 2011. – 394 с.
12. Синякевич І.М. Екологічна і лісова політика. Львів. Український державний лісотехнічний університет. – 2002. – 202 с.
13. Синякевич І.М. Економіка лісокористування. Навчальний підручник. – Львів. ІЗМН. – 1998. – 284 с.
14. Стойко С., Сушняк В., Савка Г., Шубер П., Шляхта Я. Вікові дерева Львівщини. Посібник. Львів. – 2006. – 100 с.
15. Фурдичко О.І. Карпатські ліси: проблеми екологічної безпеки і сталого розвитку гірського регіону. – Львів "Біблос", – 2002. – 192 с.

Стаття надійшла до редакції 05.12.2012

УДК 371.321

Андрій Гедзик, доктор педагогічних наук, завідувач кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

**АНАЛІЗ ЕТАПІВ ЗАСВОЄННЯ ГРАФІЧНИХ ПОНЯТЬ В ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ КРЕСЛЕННЯ**

У статті розкриваються особливості застосування методичних прийомів на різних етапах засвоєння графічних понять в процесі професійної підготовки майбутніх вчителів креслення.

Ключові слова: графічна підготовка, ефективність професійної підготовки, формування графічних понять, методичні прийоми, етапи засвоєння графічних понять.

Табл. 4. Літ. 4.

Андрей Гедзик, доктор педагогических наук, заведующий кафедрой профессионального образования и компьютерных технологий Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тичины

**АНАЛІЗ ЕТАПІВ УСВОЄННЯ ГРАФІЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ В ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛІВ ЧЕРЧЕННЯ**

В статті розкриваються особливості застосування методичних прийомів на різних етапах усвоєння графічних понять в процесі професійної підготовки майбутніх учителів черчення.

Ключевые слова: графическая подготовка, эффективность профессиональной подготовки, формирования графических понятий, методические приемы, этапы усвоения графических понятий.

Andrew Gedzyk, Dr. Sc. (Pedagogic) Head of Professional Education and Computer Technology Department Uman State Pedagogical University by Pavlo Tychna

**ANALYSIS STEPS ASSIMILATION GRAPHICS CONCEPTS IN THE PROCESS OF
PROFESSIONAL TRAINING FUTURE TEACHERS DRAWINGS**

This article discloses the features of instructional techniques at different stages of mastering graphic concepts in the training of future teachers of drawing.

Keywords: graphic training, effectiveness of training, formation of graphic concepts, instructional techniques, stages of mastering graphic concepts.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства мова графічних зображень набуває все більшого поширення як засіб спілкування у дуже багатьох сферах професійної (і не тільки) діяльності.

Розглядаючи різні проблеми графічної

підготовки першочерговим виступає питання ефективності професійної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання і креслення, перед яким стоїть завдання щодо формування в учнів графічних знань і вмінь, необхідних як для перетворювальної, так і пізнавальної діяльності.

Досвід проведених досліджень переконує – для